

Kokkuvõte Euroopa teaduse ja tehnika alase koostöö COST meetme IS0801 raames tehtud tööst

Peter K. Smith^a, Georges Steffgen^b

^a Goldsmiths, Londoni Ülikool

^b Luxembourgigi Ülikool

Smith, P. K., & Steffgen, G. (Eds.). (2013). *Cyberbullying through the new media: Findings from an international network*. Hove: Psychology Press.

Küberkiusamine tähendab kiusamist ja ahistamist uue elektroonilise tehnoloogia, eelkõige mobiiltelefonide ja interneti kaudu. Tavapärasest kooli-kiusamist on varem põhjalikult uuritud ja selle vastu meetmeid võetud, kuid küberkiusamise puhul on tegemist nähtusega, mis on esile tõusnud ja üha enam levima hakanud viimasel aastakümnel. Selle valdkonna uurimine on arenenud väga kiiresti. Siinses artiklis esitatakse kokkuvõtte Euroopa teaduse ja tehnika alase koostöö raames küberkiusamist käsitletud ja oktoobris 2012 lõppenud meetmest COST Action IS0801 ning tutvustatakse selle tulemusi ja refereeritakse kõnealusel projektil põhinevat Smithi ja Steffgeni raamatut (2013).

Lühend COST (European Co-operation in Science and Technology) tähistab Euroopa teaduse ja tehnika alast koostööd ning COST Action on meede, mille kaudu rahastatakse koosolekuid, töötubasid ja seminare, teadusvisiite, koolitusi ja teavitustööd kindlates uurimisvaldkondades. COSTi meetmed hõlmavad eelkõige Euroopa riike, kuid ka paljud teised riigid on juba sõlminud või sõlmivad tulevikus lepingud sellega liitumiseks. Paljusid COSTi meetmeid viiakse ellu korraka väga mitmesugustes uurimisvaldkondades (vt http://www.cost.eu/about_cost).

COST IS0801 oli projekt, mis kestis aastatel 2008–2012 ning millesse olid kaasatud 28 Euroopa riiki ja Austraalia. Selle projekti täielik pealkiri oli „Küberkiusamine: uue tehnoloogia negatiivsete ja positiivsete kasutusviisidega toimetulek haridusasutustes”. Projekti veebisait asub aadressil <http://sites.google.com/site/costis0801/>. Peale paljude ajakirjaartiklite ja raamatupeatükkide avaldati selle meetme raames tehtud töö kohta ka 2013.

aastal kogumik pealkirjaga „Küberkiasamine uue meedia kaudu: rahvusvahelise võrgustiku järelused”, mille koostasid Smith ja Steffgen (haridusspetsialistid). Uurimistöo jagati kitsamateks valdkondadeks (vt veebisait), millega tegelesid kuus töörühma (vt kõnealuse raamatu 1. peatükk).

Esimese töörühma ülesanne oli valdkonda määratleda ja mõõta. Menesini jt arutlevad kogumiku teises peatükis küberkiasamise määratluste üle (vt ka Menesini et al., 2012). Nad kasutavad stsenaariumidel põhinevatest uuringutest pärit empiirilisi andmeid ning võrdlevad põhjalikult eri käsitlusviise ja kriteeriume, andes lõpuks soovitusi ühtse määratluse loomiseks. Mõõtmisega seotud probleemidest annavad ülevaate Frisén ja tema kolleegid kogumiku kolmandas peatükis (vt ka Berne et al., 2012). Nad tutvustavad küberkiasamise hindamiseks enne 2010. aasta oktoobrit avaldatud 44 mõõtevahendi ehk instrumendi süstemaatilise analüüsi tulemusi. Selles analüüsis keskendutakse küberkiasamist käsitlevate instrumentide struktuurilistele ja psühhomeetrilistele näitajatele, sealhulgas nende valiidsusele ja reliaablusele, samuti uuritakse, kuidas neis defineeritakse küberkiasamist ja mis teoorial see rajaneb. Oluline on pakkuda lugejatele kriteeriume, mille alusel saab anda hindamiseks ja valida mõõtevahendeid, lähtudes enda vajadustest.

Teine töörühm keskendus õiguslike, ettevõtluse ja meediaga seotud küsimustele. Campbell ja Završnik (4. peatükk) arutlevad, kas küberkiasamine tuleks kriminaliseerida. Selleks uurivad nad seaduste eesmärke ja nende rakendamist seoses küberkiasamisega ning vaatlevad seaduse rolli sotsiaalsete normide peegeldajana ja õiguse mõju kiasamisvastasele tegevusele. Samuti käsitletakse selles peatükis eri riikides kehtivaid seadusi ja nende seaduste uuendamisel tekkivaid raskusi. Coyne ja Gountsidou (5. peatükk) võtavad vaatluse alla internetiteenuse pakkujate ja mobiiltelefoniteenuste osa küberkiasamise protsessis. Nad arutlevad ettevõtete iseregulatsioonivõime üle ja kirjeldavad ELi turvalisimate suhtlusvõrkude põhimõtteid kui juhust, mis võimaldab hinnata tööstusharu tegevust. Vandebosch ja tema kolleegid (6. peatükk) juhivad tähelepanu asjaolule, et see, kui palju ja mil viisil käsitletakse meedias küberkiasamise probleemi, mõjutab nii avalikkust kui ka poliitikakujundajaid. Oma aruandes tutvustavad nad kaheksas riigis tehtud üleriigiliste päevalehtede sisuanalüüside tulemusi. Nende põhjal võib väita, et küberkiasamisest on saanud oluline uudiste teema, kusjuures enamiku seda käsitlevate artiklite toon on pigem ärev.

Kaks töörühma uurisid küberkiasamisega toimetulekut ja asjakohaseid riiklikke juhtnöore. Mc Guckin ja tema kolleegid (7. peatükk, Perren et al., 2012) käsitlevad olemasolevaid teadmisi küberkiasamisega toime-

tuleku kohta, pakkudes süstemaatilist ülevaadet selles valdkonnas ilmunud kirjandusest. Analüüsitakse valdkondlike teadusuuringute kavasad ja juhitakse tähelepanu olemasolevatele teadmistele ning küsimustele, millele asjast huvitatud peaksid praegustes ja tulevastes uuringutes keskenduma. O'Moore ja tema kolleegid (8. peatükk) annavad ülevaate eri riikides avaldatud suunistest. Kehtestatud on parimate tavade hindamise kriteeriumid, et hinnata kõigis 27 riigis kahte kõige olulisemat riiklikku suunist, lähtudes sellest, kuidas neis on käsitletud koolis valitsevat vaimsust, tegevuskavasid ja programme, oskusi ja koostööpartnerlust ning mil viisil on need suunatud lapsevanematele, noortele, koolidele ja õpetajatele. Iga siht-rühma puhul antakse ülevaate teadusuuringutest ja sisuanalüüsi senistest põhitulemustest ning jagatakse praktilisi soovitusi. Selle töö tulemusena koostati brošüür „Suunised küberkiusamise ennetamiseks koolis: ülevaade ja soovitused” („Guidelines for preventing cyber-bullying in the school environment: A review and recommendations”), mida on võimalik alla laadida COST Actioni veebisaidilt.

Üks töörühm loodi selleks, et uurida, kuidas saab uue tehnoloogia abil suhtlust hõlbustada. Selle töörühma töö tulemusena koostati veel üks raamat, mille autoriteks olid Costabile ja Spears (2012). Euroopa teaduse ja tehnika alase koostöövõrgu avaldatud raamatu 10. peatükis arutlevad Spears ja tema kolleegid selle üle, kuidas mitmesugused elektroonilised ja virtuaalkeskonnad on omandamas noorte seltsielus üha olulisemat kohta. Nad kirjeldavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise mõju kognitiivsetele oskustele, akadeemilisele ja sotsiaalsele arengule ja suhetele ning arutavad, milliseid positiivseid kasutusviise võiks uus tehnoloogia veel pakkuda.

Viimane töörühm uuris teaduskarjääri alguses olevate teadlaste koolitusvõimalusi, mis on kõikide COSTi meetmete tähtis komponent. Boronenko ja tema kolleegid (13. peatükk) annavad kuuetele juhtumiuuringule tuginedes ülevaate lühiajaliste teaduslähete (ühe nädala kuni kolme kuu pikkuste visiitide) kasutamisest. Ühtlasi kirjeldavad nad kahe koolituse korraldust ja tulemusi. Üks koolitus toimus Austraalias ja teine Soomes. Austraalia panus sellesse peamiselt Euroopa meetmesse oli tohutu ning Cross ja tema kolleegid (12. peatükk) kirjeldavadki nelja suurt küberkiusamisega tegelenud teadusalgatust Austraalias ja tutvustavad kõikide algatuste tulemusi. Nad vaatlevad algatuste poliitilist ja praktilist mõju Austraalia haridussüsteemile, koolidele, nende töötajatele ja lapsevanematele.

Raamatu kahes peatükis kirjeldatakse mõningaid hiljuti oluliseks muutunud uurimisvaldkondi. Spears ja Kofoed (11. peatükk) märgivad, et

tavapäraselt on kiusamise uurimisel uuringute metoodiline fookus olnud ankeetküsitlustel, kuid sageli on jäetud tähelepanuta noorte endi arvamus ja meetodid, mis võimaldaksid noorte arvamuse tähelepanelikku ärakuulamist. Pilguheit noorte ellu ja sotsiaalmeediasse kvalitatiivsete meetodite abil võib lisada väärtuslikku teavet selle kohta, mida me juba teame tänu ankeetküsitlustele ja kvantitatiivsetele uuringutele, sealhulgas võimaldab see avada noorte elu nüansse, mida vahendatakse mitmesuguste tehnoloogiate kaudu. Olgugi et suurem osa uuringutest on keskendunud kooliealistele, on küberkiusamise puhul siiski tegemist kogu elu vältava nähtusega. Cowie ja tema kolleegid (9. peatükk) tutvustavad uuringut, mis käsitleb küberkiusamist üliõpilaste seas. Kuigi kiusamise levimuse määr on selles vanuses madalam kui kooliõpilaste puhul, võib kooliaegse kiusamise mõju ulatuda varasesse täiskasvanuikka. Nad esitavad nii kvalitatiivsed kui ka kvantitatiivsed andmed nelja riigi kohta, uurivad küberkiusamise olemust ja sagedust, arutlevad selle katkematus ja katkemise üle ning toovad esile mõned võimalikud sekkumisviisid, mis aitaksid probleemi leevendada.

Raamat lõpeb kommentaaridega Patchinilt ja Hindujalt (teadlased), Eklundilt ja Flockenilt (praktikud) ning Sullivanilt (teadlane ja praktik). Kõnealune raamat peaks pakkuma huvi nii teadlastele kui ka haridustöötajatele, kellele teevad muret küberagressioon, küberkiusamine ja interneti väärkasutus.

Kasutatud kirjandus

- Berne, S., Frisén, A., Schultze-Krumbholz, A., Scheithauer, H., Naruskov, K., Luik, P., ... & Zukauskienė, R. (2013). Cyberbullying assessment instruments: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior, 18*(2), 320–334. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2012.11.022>
- Costabile, A., & Spears, B. A. (Eds.). (2012). *The impact of technology on relationships in educational settings*. London: Routledge.
- Menesini, E., Nocentini, A., Palladino, B. E., Frisén, A., Berne, S., Ortega-Ruiz, R., ... Smith, P. K. (2012). Cyberbullying definition among adolescents: A comparison across six European countries. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 15*(9), 455–463. doi: <http://dx.doi.org/10.1089/cyber.2012.0040>
- Perren, S., Corcoran, L., Cowie, H., Dehue, F., Garcia, D., Mc Guckin, C., ... Vollink, T. (2012). Tackling cyberbullying: Review of empirical evidence regarding successful responses by students, parents and schools. *International Journal of Conflict and Violence, 6*(2), 283–293.
- Smith, P. K., & Steffgen, G. (Eds.). (2013). *Cyberbullying through the new media: Findings from an international network*. Hove: Psychology Press.